

Dr. Ibos József

(hozzászólás)

Tisztelt ünneplő közönség, sok szeretettel köszöntöm Önöket, mint Dr. Ibos József nagy tiszisztelője, a Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet Növényvédelmi Osztályának egykori vezetője. Be kell vallanom, hogy már korábban álltam e tábla előtt, s mondtam néhány gondolatot Dr. Ibos Józsefről. Ő nemcsak azért fontos és jelentős számomra, mert Intézetünkben az igazgatóhelyettesi tisztséget töltötte be, hanem azért is, mert szűkebb szakmám, a növényvédelem, nemzetközileg elismert kiváló kutatója volt. Főként ezért is vállaltam el Dr. Májer János igazgató úrtól a hozzászólásra való felkérést, amelyért ezúttal is köszönetet mondok.

A jelenlevők bizonyára tudják, hogy Ibos József 1864-ben (148 éve) született általános orvosi diplomát 1890-ben Budapesten szerzett, majd a Központi Szőlészeti és Borászati Állomás adjunktusa lett. 1918-ban az Intézet kísérletügyi igazgatójává nevezték ki.

A szőlő növényvédelmével foglalkozók a szőlőlevélatka hazai felfedezőjének ismerik. Dr. Bognár Sándor, nemrég elhunyt professzorom is „Quo vadis növényvédelmi akarológia” című akadémiai székfoglalójában azt írja, hogy Dr. Ibos József írta le elsőként a szőlőt károsító atkákat, ezzel kapcsolatos írásait 1910-ben és 1921-ben jelentette meg. Kezdetben még „szöszösödést” okozó – erinosisként említette, majd későbbi közleményében már következetesen „atkakór”-ról írt – Acarinosis címen – alapvetően jelentős tanulmányt a *Phyllocoptes vitis* Nalepa fajról. Dr. Ibos József -atkákkal foglalkozó- közleményeiből kettőre külön érdemes felhívni a figyelmet az 1921-ben megjelent „Az atkakór (Acarinosis) Magyarországon” című, több, mint 40 oldal terjedelmű tanulmányra. Ebben példamutató részletességig elemzi a témát, továbbá a szöveges részhez csatolt saját készítésű rajzai annyira tökéletesek, hogy azoknál jobbat még napjainkban sem lehetne készíteni. 14 évi szünet után 1935-ben adta közre újabb megfigyeléseit. Dr. Bognár Sándor professzor úr valószínű azért írt csak ennyit Dr. Ibos József munkásságáról, mert behatárolta az akadémiai székfoglalója címe. Feladatomnak tekintem most, hogy elmondjam, Dr. Ibos József ennél sokkal többértű munkát és kutatást végzett. Irodalmi munkássága alapján rövid hozzászólásomban erről szeretnék bizonyosságot tenni. E téma összeállításához Dr. Májer János igazgató úrtól sok segítséget kaptam. Előadásomban csak a szőlővel és szőlő növényvédelmével kapcsolatos munkáira térek ki (néhány kevés kivételtől eltekintve), orvosi és egyéb tevékenységéről beszélni nem tekintem feladatomnak.

Első munkája, valószínű nem véletlenül, John Ruskin angol író könyvének magyar nyelvre fordítása „Unto this last” „Az utolsónak is annyit, mint neked.” Máté 20/14 címmel. Ruskin a művészetet is a társadalomra ható, főleg erkölcsi hatása szempontjából szemlélte. Gondolkodásának, egész világnézetének központjában az etika állt, ez jellemezte Dr. Ibos Józsefet is.

Dr. Ibos József szőlővel kapcsolatos publikációi.

Beszámol a klorozisban szenvedő Ezerjő szőlőtőke anatómiai összehasonlító vizsgálatáról. Munkája alapján megismerhetjük a villámsúlytotta szőlőtőkék anatómiaiáját mikroszkópikus ábrákkal. Dr. Ibos József ír az 1908-ban és 1910-ben jelentkező szőlőbetegségekről és bántalmakról. Buzdítására és szakellenőrzése mellett unokahúga, Ibos Vilma franciából lefordította Dr. Feytand J. művét „A szőlőt károsító rovarok természetes rovarelleneségei” címmel. A fordításhoz Dr. Feytand ábrái alapján rajzokat készített a Borászati lapokban, amit az 1914 évi 31-38. számban ismerhetünk meg. Rendkívül értékes és érdekes ma is, amikor oly sokat beszélünk és teszünk a biológiai védekezésről és biotermesztésről. Ma is nagy jelentőségű forrásmunka.

Szintén a Borászati Lapokban olvashatunk a lisztharmat átteleléséről, telelő szervek fellépéséről hazánkban, Badacsonyan és ehhez fűződő gyakorlati kérdésekről, 8 eredeti ábrával illusztrált cikkben. Kiváló rajz tehetségéről még néhányszor megemlékezek, szinte minden cikket eredeti rajzaival látott el. Így van ez a peronoszpóra átteleléséről írt tanulmányban is, amit 11 ábrával szemléltet.

Szoros kapcsolatot tartott a gyakorlattal, melyet számos példa igazol. Írásaiban foglalkozott a szőlőtermelés kórtani eseteivel is. De írt cikket a cserebogár-pajor szőlőbeni kártételéről, és a szőlőtőke földalatti szerveiben tapasztalt téli fagykárrol. Írt pirregő tücsök (*Oecanthus pellucens* Scop.) kártételéről a szőlő zöldhajtásain. Villám kártételét is megismerhetjük vizsgálatai segítségével a szőlőtőke földalatti szerveiben. Írt a villámsújtotta szőlőhajtásokat károsító gombáról. Foglalkozott az *Aureobasidium vitis* Viala et Bayer. gomba okozta betegséggel is. A lenticellás gyökérrepedésről, mint a gyökérfulladás egyik korai tünetéről írt munkája a Borászati Lapok mellékleteként jelent meg, mint az Amp. Int.eredeti közlése. Ez a különlenyomat 35 nyomtatott oldalon természetesen 18 eredeti ábrával van ellátva. Már ő is megállapította, hogy olajfoltokat a szőlőleveleken nemcsak a peranoszpóra, hanem a lisztharmat is előidézhet.

A már korábban említett munkája „Az Atkakór (Acarinosis) Magyarországon” 23 eredeti, részben színes ábrával készült. Az ábrákat értekezésével együtt a Mezőgazdasági Múzeumnak ajándékozta, ugyanis Phyllocoptes atka rajzolva addig a világirodalomban még nem jelent meg. A tervei szerint készült paravánon ezt ki is állította a Szőlészeti és Borászati osztályon. 1920-ban a Pallas RT. nyomdájában különlenyomatban is megjelent 41 oldal terjedelemmel. Az értekezés függelékében ábrákkal bemutatta a Phyllocoptes tanulmányozása közben felfedezett, Phytoptus vitis atkát pusztító, ugyancsak atka fajról szóló új ismertetőt is. Véleményem szerint a ragadozóatkákról ez az első magyar közlemény.

Foglalkozott a növények konzerválásával. Az általa az Amp. Int.-ben kifejlesztett eredeti szín és alakban való konzerválási mód feltűnést keltett egy londoni kiállításon is, ott annyira megtetszett, hogy a kewi-botanikus kert (London legnagyobb botanikus kertje) igazgatósága az Amp. Int. által kiállított összes szőlő-preparátumot elkérte és meg is kapta. Az eljárás közzététele óta pedig ez a konzerválási mód általánosan elterjedt minden növény-konzerváló intézetben, kiállításokon, sőt láthatók voltak növénytermelő- és nemesítő intézmények kiállító helyein is.

Munkái az Ampelológiai Intézet aktáiban kéziratként is megmaradtak. Több közlésre kész számos vizsgálat és szakvélemény is, így pl. Egy szőlőmolyok ellen szolgáló szer, Kmezits székesfehérvári szőlőbirtokos találmánya melyhez gondos, kísérleti kipróbálásról szóló szakvéleményt írt.

Tanulmányt írt (természetesen ábrákkal illusztrálva) a Hengel féle oltógép kisebb értékűségéről a kézi-angolnyelvi oltással szemben. Megfigyelte a kihajtás után 100%-os tavaszi fagykárt szenvedett szőlők tőkéinek regenerálódó képességét, és leírta az eredményt. A homoki szőlők 1912. évi pusztulásáról (100 évvel ezelőtt) felhangzott vészkiállításokkal kapcsolatban a helyszínen megvizsgált 200 kat. hold izsáki szőlőt és erről terjedelmes szakvéleményt készített, „mely a kétségbeesett gazdaközösség megnyugvására kiadatott”. A fő ok az 1911 évi óriási forróság és szárazság volt, mely főleg a harmatgyökereken élő tőkék „ijesztő károsodását nagy terjedelemben idézte elő”. A terület egy részén a kárt pajorok, a buckákon szélfúvások okozták. Gondot jelentett még a téli fagy okozta gyökérvérzés is. A szakvéleményében az ilyen károkkal szemben megfelelő javaslatot adott. Talált homokon Phyloxerát is a Kolontó vízparti részéhez közel eső homok területen álló oly szőlőtáblákon, melyek időnként igen magas, csaknem talajfelszínre feljövő talajvízzel rendelkeztek és eliszaposodás miatt már nem is volt nevezhető immunis homoknak.

A Mezőgazdasági Múzeumban, több osztály átrendezésében, bemutató eszközeinek berendezésén és újrendezésében is résztvett. A felvilágosító rajzokat, szövegeket, leírásokat kiegészítette és tervezeteket dolgozott ki.

A világháború alatt, 1914.-aug 1-től a proletárdiktatúráig megjelent Budapesti Hírlapot és a proletárdiktatúra alatti Népszavát hiánytalanul összegyűjtve Koós Jenő ig. úr .kérésére a M. Kir. Mezőg. Muz. könyvtárának ajándékozta azzal a reménnyel, hogy azokat nagyhorderejű, fontos forrásműként a jövőben örökös tanulsággul használni fogják. Kérte e fontos történelmi források bekötését, mert úgy vélte, e nélkül az enyészet martalékai lesznek.

Asztalában összegyűjtötte Tessedik Sámuel életére és tevékenységére vonatkozó összes adatot. A múzeum történelmi osztálya számára megrajzolta Tessedik arcképét.

Dr. Ibos József a II. világháború alatt (valószínűleg) éhen halt, hagyatékának egy része pedig tönkrement, de írásaival és magatartásával sok értékes és tanúságos ismeretet nyújtott és adott az érdeklődők számára.

Hozzászólásommal Dr. Ibos József emléke előtt tisztelegek, és unokahúgának a francia fordításért köszönetet mondok.

Még egyszer köszönöm a megtisztelő felkérést, segítséget és a figyelmet.

Dr. Mikulás József
ny.növényvédelmi ov.